חינוך לחיים

פרשת וירא

'אל תביט אחריך' – הוראה חשובה לכל מחנכי הדור לעולם לא להתמקד בהתנהגותו או בהישגיו של החניך עד היום. ולא להיסחף להשערות או לציפיות לעתיד על סמך ניסיון העבר. יש להתמקד רק בעתיד, בתקווה שנצליח לעזור לילד להגיע למקסימום הפוטנציאל שלו! עלינו להפנים שלרגשות אשמה אין מקום ביהדות!!

כשהורים מתמקדים במידותיהם הטובות של ילדיהם, ועוסקים ומדברים רק במעלותיו של הילד הדבר משפיע על הילד שירצה להיות טוב. לעומת זאת, כשהורים מתמקדים בתכונותיהם השליליות של ילדיהם ומעלים 'נשכחות' הדבר גורם לילד להתמקד בתכונותיו השליליות ולא לנסות להשתנות. כאשר הילד שומע ומקבל תחושה שהוא ילד רע, באופן טבעי הוא יאמץ לעצמו התנהגות רעה.

לעולם אל תתיאשו מילדכם ואל תעזבו אותו לנפשו. שאו אותו על ידיכם , תמכו בו והבינו אותו – את הילד שהקב"ה נתן לכם. כפי שהוא – עם כל החסרונות והחולשות שלו. זכרו! ההורה היחיד המוזכר בתורה שנטש את ילדיו זו היתה הגר!! היא נטשה את בנה ישמעאל שהיה זקוק לתמיכתה באופן נואש. התנהגות זו משקפת תפיסת חשיבה גויית!!! הורים יהודים לעולם לא היו מסגולים לנהוג כך! ולא משנה כמה הילד הכאיב להם וכו' – ילדינו הם שלנו לתמיד!

מה עליכם לעשות כהורים? 'קומי'! אל תיכנסו לדכאון בשל המצב! היו בטוחים בעצמכם! 'שאי את הנער והחזיקי בו' – עודדו את הילד שלכם! רוממו את רוחו! שבחו אותו ללא הרף כדי לחזק את הדימוי העצמי הנמוך שלו! החזיקו בידו בכל הכח! עד שיהיה לו ברור שלעולם אבל לעולם לא תעזבו אותו!

ותמיד צריך לזכור שהפעם היחידה שמוזכר בתורה שאב מחנך את בנו זה בפרשת השבוע שאברהם 'ויתן אל הנער' אומר רש"י זה ישמעאל – לחנכו במצוות'. אבל גם הדוגמה הספציפית הזו לא השפיעה מיד. למעשה ישמעאל לא חזר בתשובה אלא בסוף ימיו ממש.

נוכל לקחת מכאן לקח חשוב מאוד! מחובתם של ההורים לחנך את ילדיהם, אך התוצאות אינן בידינו!! התורה מלמדת אותנו שהעובדה שילד סר מן דרך הישר אינה מעידה על פגם בחינוך שקיבל!

הרי חז"ל אומרים בפר' תולדות שאברהם אבינו נפטר חמש שנים טרם זמנו, כדי שלא יראה את עשיו יוצא לתרבות רעה. והדבר טעון ביאור, כיצד פטירתו של אברהם מועילה לכך? וכי לא יסבול אברהם מיצאתו של עשיו לתרבות רעה כשיתוודע לכך לאחר מותו? השיב על כך ר' ישראל מגאלנצא זצ"ל שלמדים אנו מכאן, שבעולם הזה איננו יכולים להבין את דרכי ה'. אבל, בעולם האמת הכל ברור ומובן, ולכן לאחר מותו אברהם לא יצטער מכך, שכן בעולם האמת הוא יבין הכל!

עשיו קיבל בביתו של יצחק את החינוך המשובח ביותר, והיתה לו החברותא הטובה ביותר בדמות יעקב אחיו ועדיין, התוצאות ידועות לכולנו. אברהם אבינו לעומת זאת, גדל בביתו של תרח בלי חינוך כלל לתורה ויראה ובכל זאת צמח והיה הראשון שהאמין בהקב"ה. ומי לנו גדול מדוד המלך ובכל זאת היה לו בן שמרד בו ובהקב"ה, ואף אחד לא מאשים את דוד המלך שהיה לו בן רשע. מכאן מוכח, שאין לאדם יכולת להצביע על סיבה מסוימת כאילו היא זו שגרמה לילד לסור מהדרך, אנחנו עושים השתדלות – התוצאות בידי שמים. (ע"ע רמב"ן פר' נצבים)

עלינו להשקיע כוחות רבים בחינוך הילדים, כמו שאדם חייב לצאת לעבוד כדי לפרנס משפחתו – אך התוצאה הסופית היא מאה אחוז סייעתא דשמיא!!! על ההורים מוטלת חובת ההשתדלות, בתפילה ובמעשים, וכאשר עשו כך, עליהם להשאיר את התוצאות לריבונו של עולם!

כדברי ר' ישראל סלנטר זצ"ל – יהודי צריך לפעול – לא להשיג!

הרב שטיינמן תמיד אמר שהסיבה שזכה אברהם אבינו למדרגה גבוהה כל כך של 'כי ידעתיו' לשון חיבה – שהוא חביבו של הקב"ה – לא בזכות עשרה הנסיונות שעמד בהם – לא כניסתו לכבשן האש – לא ניסיון העקדה – אלא רק בזכות שידע מה השליחות החשובה ביותר שלו – שהקדיש את כולו לחינוך הדור הבא!!

ידוע הווארט של ר' משה הגר ר"י סערט ויז'ניץ על דברי הגמ' 'אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה' – שמצוות חינוך הנגזרת משורש המילה 'חנוכה' צריכה להיעשות ללא קמנצות, מבלי למנות את המעות המושקעות בכך. בכל הנוגע לחינוך ילדים אל לנו לנסות לחסוך בכסף. יש להשקיע ברוחב לב בקיום שליחות זו ולוודא שיהא לילדים כל הסיכויים להצליח לחיות חיי תורה כראוי.

הרי יש דעה שאיוב חי בזמן אברהם אבינו שעליו נאמר 'והיה האיש ההוא תם וישר וירא אלוקים וסר מרע' שנדמה שעולים על שבחיו של אברהם, וא"כ מדוע הוא לא נבחר לאבי האומה? התשובה פשוטה כי דאג רק לעצמו אך כדי להיות אבי האומה מוטל על האדם גם לחנך אחרים ולדאוג לרוחניותם. איוב אמר 'אולי חטאו בני' והיה מקריב קורבנות בבוקר למקרה שחטאו בניו בלילה – הנהגה הזו אינה יוזמתית, כי לא לוקח אחריות על עיצוב אישיותם ומידותיהם של הדורות הבאים. אך אברהם תכנן היטב את חינוך בניו והשקיע בהם מחשבה רבה וכו'.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com